

Stichting Interlandelijk Geadopteerden (SiG)

De SiG reageert op voorgestelde maatregelen van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over draagmoederschap die besproken zullen worden op het aankomend Algemeen Overleg. We gaan daarbij vooral in op de relatie tussen de donoren, wensouders, kind en draagmoeder bij zowel laagtechnisch als hoogtechnisch draagmoederschap. In schema 1 zijn de mogelijke situaties van herkomst van DNA bij draagmoederschap weergegeven. Vaak worden genen als basis voor *echt verwantschap* gezien in westerse maatschappijen¹. Daarom maken we onderscheid tussen een kind dat genetisch verwant met (een van) de wensouders, en een kind waarbij dat niet het geval is.

Wensouders en biologische ouder(s)

Kinderen ter wereld laten komen via draagmoederschap vraagt om een goede voorbereiding om tot die keuze te komen. Potentiële wensouders die geen enkel genetisch verwantschap (situatie I en II) met het kind of embryo hebben, zouden een verplichte voorlichtingscursus moeten doorlopen. Een vergelijkbare situatie ontstaat bij de reguliere (interlandelijke) adoptie waarbij een kind wordt afgestaan. Wij spreken daarom over prenatale adoptie. Net als bij (interlandelijk) geadopteerden zijn kinderen die via prenatale adoptie (situatie I en II) ter wereld komen erbij gebaat dat hun ouders ook opvoedingsondersteuning krijgen. Denk aan Video Interactie Begeleiding (VIB) om te zorgen voor een optimale hechting.

(Deels) genetisch verwant kind en prenataal adoptiekind

In belang van het kind moeten de wensouders (in alle situaties) al op vroege leeftijd openheid geven over het feit hoe het kind ter wereld is gekomen. Uit ervaringen weten we dat die bekendheid over de genetische verwantschap op latere leeftijd voor het kind, ook als het volwassen is, als zeer traumatisch kan worden ervaren. Omdat de kans dat ouder(s) en kind uiterlijke overeenkomsten hebben groot is, zal dit moeilijker zijn te verhullen dan bij interlandelijke adoptie waarbij de biologische ouders meestal een andere huidskleur hebben. Vooral bij situatie V is niet zichtbaar hoe het kind ter wereld is gekomen.

SiG is van mening dat in het belang van het kind (in situatie I,II, III en IV) het recht op het kennen van zijn of haar biologische ouder(s) absoluut 100% gewaarborgd moet worden. Het *cruciale* verschil tussen reguliere (interlandelijke) adoptie en prenatale adoptie is de aanleiding om tot adoptie over te gaan. In tegenstelling tot de reguliere gesloten interlandelijke adoptie is bij prenatale adoptie al *ruim van te voren* bekend dat in feite het embryo wordt afgestaan. Het kindbeschermingsmiddel (interlandelijke) adoptie wordt pas *nadat het kind geboren* is ingezet. Informatie over de biologische achtergrond is bij deze kinderen in de praktijk juist *niet altijd* 100% te waarborgen. Denk aan vondelingen, vervalsing van opgegeven namen etc. SiG sluit zich geheel aan bij de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting en artikel 7 van de IVRK², die erop duiden dat de zaad- of eiceldonoren bekend moeten zijn (situatie I,II en III) en daarnaast in alle gevallen ook de draagmoeder.

SiG is voorstander van een vorm van prenatale adoptie waarbij het kind zelf de keuze mag maken om op latere (volwassen) leeftijd te gaan zoeken of beter gezegd bij deze vorm van adoptie contact mag gaan leggen met de biologische ouder en/of draagmoeder wanneer hij of zij daar aan toe is.

Draagmoeder en afstandsmoeder

Belangrijk in alle situaties is dat de draagmoeder een respectvolle omgang krijgt. Zij heeft negen maanden een kind in haar buik gedragen. Om draagmoederschap in het buitenland mogelijk te maken zal Nederland moeten bijdragen aan het investeren van goede professionele begeleiding in land van herkomst.

De pijn van afstand doen kan verzacht worden door kennisgeving over het gezin waarin het kind geplaatst zal worden. Hierbij zou gedacht kunnen worden aan de aanwezigheid van de adoptieouders bij de overdracht van het kind. Vooral draagmoeders die een eigen eicel doneren en in feite een eigen kind afstaan (situatie II en IV) zouden extra begeleiding mogen krijgen na het afstand doen.

Arme draagmoeders hebben in een derde wereldland geen sterke positie vanwege het aanwezige risico op uitbuiting. Er is een wezenlijk verschil om het draagmoederschap te vervullen voor een goede vriendin hier in Nederland of door een vreemde arme vrouw elders in een derde wereldland. In situatie I kan het zo zijn dat de draagmoeder een embryo van vreemden heeft gedragen. SiG vindt dat deze wijze van draagmoederschap uitsluitend op basis van vrijwillige medewerking kan verlopen. Geen enkele ouder en/of kind, ook al is het volwassen, wil op latere leeftijd te horen krijgen dat de draagmoeder is uitgebuit en slecht behandeld.

1 Wegar, K., Adoption, Family Ideology, and Social Stigma: Bias in Community Attitudes, Adoption Research, and Practice (2000), *Family Relations*, 49, pp. 363-370

2 Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind, Artikel 7 Naam en nationaliteit. Het kind heeft bij de geboorte recht op een naam en een nationaliteit en om geregistreerd te worden. Het kind heeft het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen verzorgd te worden.

Conclusie

De SiG bemerkt dat vooral bij de voorbereiding van de wensouders, draagmoeders veel begeleiding en voorlichting noodzakelijk is. Omdat de biologische ouder(s) bekend moet(en) zijn, zal voor deze kinderen (op latere leeftijd) het in contact komen met hen worden vergemakkelijkt.

		Situatie	Kind/Embryo	Baarmoeder	Ouders	Laag technologisch draagmoederschap	Hoog technologisch draagmoederschap
Relatie genetisch verwantschap kind-wensouder	niet	I	Zaaddonor DNA D + Eiceldonor DNA E	=> Draagmoeder DNA C	=> Wensouder I DNA A + Wensouder II DNA B		X
		II	Zaaddonor DNA D + Eiceldonor/ Draagmoeder DNA C	=> Draagmoeder DNA C	=> Wensouder I DNA A + Wensouder II DNA B	X	
	deels	III	Wensouder I DNA A + Eiceldonor DNA E	=> Draagmoeder DNA C	=> Wensouder I DNA A + Wensouder II DNA B		X
		IV	Wensouder I DNA A + Eiceldonor/ Draagmoeder DNA C	=> Draagmoeder DNA C	=> Wensouder I DNA A + Wensouder II DNA B	X	
	geheel	V	Wensouder I DNA A + Wensouder II DNA B	=> Draagmoeder DNA C	=> Wensouder I DNA A + Wensouder II DNA B		X

Schema 1: Mogelijke verwantschapsrelaties tussen kind en wensouder op basis van DNA